

Heemkundige Kring

MAGAZINE

Dr. Croquet - Walem

nummer 40 - lente 2016

Colofon

Dit magazine is een uitgave van de vzw
Heemkundige Kring Dr. Croquet Walem

vzw Heemkundige Kring Dr. Croquet
Walem

Kloosterstraat 76 | B-2800 Walem

www.heemkundewalem.be

info@heemkundewalem.be

Jaargang 10, nummer 40, lente 2016

U kunt lid worden door overschrijving
van 10 euro op rekeningnummer
BE23 7512 0773 0691. Dan krijgt u de
volgende nummers van ons tijdschrift in
uw bus.

Redactie en medewerkers van dit
nummer:

Staf Daems, Theo De Vos, Walter
Marivoet, Hugo Rom, Steven
Smeulders, Tom Van Buggenhout,
Sabine Van Malderen, Dirk
Verreth, Kris Verreth

Inhoud

Editoriaal

De overstroming van 1976

Het ene gouden jubileum is het
andere niet

Vonnissen van het vredegerecht
Duffel 1853-1854 i.v.m. Waelhem

Walemse bijnamen

Het molenhuis

Verklaring foto's voorpagina

Luchtbeelden van de overstroming van
1976

- Grote foto: Zicht op de bres in de dijk
tegenover het Zennegat, met rechts-
boven de overstroomde woningen
Mertens
- Foto linksboven: De Battenbroekhoeve
onder water
- Foto rechtsboven: Zicht van aan de
Molenkiel

Onze ereleden

Bijzondere dank aan:

J. Balzarini - J. Delwiche
Bert en Martine Bellon-Loiselle
Jan Bergé
M. Boterman - S. Bosschaerts
Karel Caelen
Christiane Carpentier
Willy Coeckelbergh
Hendrik Daems
Karel De Belder
Frans De Greve
Gerard De Groef
Pieter De Laet
H. De Ridder
Marie-José De Vos
Paula De Waerhert
De Win-Van Reeth
Dox-Vercammen
Stefan & Catherine Duquene-Van Buggenhout
Els Gilon
E. Goyvaerts
Groep Gilon BVBA
Hellemans-Moerenhout
Clara Honsia
Pieter Janssens
André Laurens
Dokter Jo Liekens
Bob & Agnes Maes-Van Buggenhout
Maria Mariën
Chantal Marivoet
Walter & Liz Marivoet-Van Berckelaer
Eddy & Annabel Merckx-Tanghe
Frank Michiels
Eugeen Nauwelaerts
Dirk Nuyts
Bart & An Ooghe-Poot
Eddy Op de Beeck
Apotheek Peeters
Henri Peeters
Peeters-Van Laer Schrijnwerkerij
Jaak & Lea Poot-Janssens
Alex Ressler
Willy Ressler
Hugo Rom
Frans Rymenams
Karel Vaes
Flor Van Buggenhout-Huysmans
Tom & Ann Van Buggenhout-Veys
Gerard Van Damme
Bouwwerken Dirk Van de Brul
Dierenarts Bart Van der Kuylen
Gina Vandoorne (Slagerij Gina)
Gaby Van Genechten
Karel Van Genechten
Jean & Inge Van Lint-Van den Heuvel
Stefaan Van Malderen
Van Moer-Van Hoof
E. Vansant
Ludo Verbeeck
Eric Verbiest
Fons Vercammen
Gerald Wouters

De reizende (rijzende?) kruisweg

Tijdens onze opzoekingswerkzaamheden in aanloop naar de herdenking van 1914, kwamen heel wat persoonlijke verhalen naar boven omtrent de gebeurtenissen van de eerste oorlogsweken in Walem. We zochten een manier om deze verhalen een eigen plaats te geven in de herdenking. Het memoriaal en de fototentoonstelling op het fort werden een huldebetoon aan de gesneuvelden van 1914. Maar we wilden ook de gevoelens van angst en verschrikking die oorlog met zich meebrengen overdragen op de bezoekers van het evenement. Dit werd uitgewerkt in een kruisweg die voor het eerst werd opgesteld in de kerk van Walem in september 2014. De getuigenissen die de bezoekers er achterlieten, maakten duidelijk hoe diep de kruisweg kon ontroeren. We kregen ook de eerste vragen om de kruisweg op andere plaatsen op te stellen.

De oud-voorzitter van de Ijzerbedevaart vroeg ons om de kruisweg op te stellen in Halle-Zoersel tijdens de kerstdagen van 2014. De kruisweg moest mee de herinnering ondersteunen aan het kerstbestand van 1914.

In het voorjaar van 2015 werd er in Mortsel een tentoonstelling georganiseerd over de eerste wereldoorlog: 'Op de vlucht'. De heemkundige kring zorgde voor een deel van het materiaal en leende ook de kruisweg uit. Tijdens de openingsplechtigheid kwam hij onder de aandacht van bisschop Bony. Deze drukte de wens uit om de kruisweg ook in andere kerken van het bisdom Antwerpen te mogen opstellen.

Een eerste gevolg was dat de kruisweg tijdens de maanden juli en augustus 2015 werd opgesteld in de kerk Sint-Paulus in het hartje van de stad Antwerpen (zie foto). Dit is een kerk die ook veel kunstschaten bevat, met werken van Rubens en tijdgenoten. De Walemse kruisweg trok veel aandacht van de bezoekers waaronder ook heel wat buitenlanders. In het Antwerpse katern van 'Kerk en Leven' verscheen er een artikel over.

De volgende vraag kwam van de Sint-Martinus-parochie uit Olen. Op 11 november 2015 werd er een vredesviering gehouden waarin de Walemse verhalen van de kruisweg werden geïntegreerd. De kruisweg bleef er staan tot begin januari 2016.

De Heilig Hart-parochie van Deurne vroeg om de kruisweg te mogen opstellen in de vastenperiode van 2016. Momenteel staat hij daar opgesteld tot paasmaandag. Er werd ons gevraagd om een duiding te geven bij de kruisweg, iets wat we uitgewerkt hebben in een chronologische uiteenzetting van de gebeurtenissen en verhalen uit de kruisweg.

In de zomer van 2016 wordt de kruisweg mogelijk opgesteld in Ieper, en eind augustus zal hij ook mee het kader vormen van een volwassenenvorming over 'oorlog en vrede' in Oostrozebeke. Tussen 1 en 11 november zal hij worden opgesteld in de Sint-Anna-parochie van Antwerpen-Linkeroever.

Op deze manier maakt de kruisweg zijn eigen weg. Het is een van onze betrachtingen als kring dat zoveel mogelijk mensen de kruisweg kunnen zien. Bent u geïnteresseerd om de kruisweg ook op te stellen of kent u zo iemand, contacteer ons dan gerust.

tvb

De overstroming van 1976

De storm van 2 januari 1976 was een zeer zware storm die in de nacht van 2 op 3 januari over Nederland en België trok. Deze storm was de derde in een meteorologisch gezien relatief korte tijd (de eerdere stormen waren op 13 november 1972 en 2 april 1973). De depressie die de storm veroorzaakte begon nabij de Azoren en trok daarna via de Noordzee, Denemarken en Oekraïne naar

de Oeral.

In het gehele gebied dat door de storm getroffen werd, werden ruim 60 doden geteld: 24 doden in het Verenigd Koninkrijk, 12 in de Bondsrepubliek Duitsland, minstens 10 doden op de Noordzee, 4 in Zweden, 4 in Ierland, 2 in Nederland en in België en nog eens 2 in andere landen.

België

Door het extreme hoogwater in combinatie met de storm braken bij Walem en Ruisbroek dijken door. Dit veroorzaakte grote overstromingen in de provincie Antwerpen. Verscheidene dorpen kwamen blank te staan. Er vielen in België weinig dodelijke slachtoffers, maar de materiële schade was niet te overzien. Na deze ramp gaf koning Boudewijn de opdracht om een grootschalig veiligheidsplan uit te werken om de regio beter te beschermen. Het plan kreeg de naam Sigmaplan, met de 'S' van Schelde.

Het oorspronkelijke Sigmaplan dateert van 1977 en bleek daarom recent niet helemaal up-to-date. Vijfendertig jaar geleden lag men nog veel minder wakker van de opwarming van de aarde en de stijging van de zeespiegel. Nu zijn deze problemen niet langer te negeren. De laatste decennia palmden industrie en woongebieden grote delen van het Scheldebekken in. Grotere veiligheidsmaatregelen bleken daarom absoluut noodzakelijk. Ook nieuwe inzichten uit recent onderzoek maakten duidelijk dat het Sigmaplan nood had aan herziening. Het voornaamste doel van het geactualiseerde Sigmaplan blijft uiteraard het Scheldebekken en zijn inwoners te beschermen tegen overstromingen. Nieuwe gecontroleerde overstromingsgebieden moeten samen met dijkverleggingen en -verhogingen deze veiligheid garanderen.

Bron: Wikipedia

Walem

Artikels uit de Gazet van Mechelen schetsen de belabberde toestand in Walem.

Het Mechelse had zaterdagavond en -nacht met veel waterellende te kampen. Ook zondagochtend duurde de miserie voort. Vooral het gebied van Battenbroek te Walem en de gemeente Ruisbroek werden het ergst getroffen.

Te Walem werd de alarmtoestand afgekondigd. Op Battenbroek stroomden hectaren weiden en velden onder en dreven karrevrachten huisraad in tientallen onder water gelopen huizen. De schade is enorm.

Rijkswacht, politie en talrijke vrijwilligers — later tijdens de actie nog versterkt door leden van de civiele bescherming en een genieëenheid welke vaderlanders aandroegen — maar vooral ook de leden van de Mechelse Marine zetten onmiddellijk de reddingsactie op gang welke geleid werd door de Mechelse rijkswacht.

De ploeg voor hoogtijbestrijding was reeds eerder gealarmeerd, maar hun tussenkomst bleek niet afdoende. Althans niet voor het tiental personen dat geïsoleerd geraakte op de wijk Battenbroek. De gelukkigsten onder hen hadden een droog plaatsje kunnen bereiken op de hoogste verdieping van hun woning. Anderen moesten hun heil zoeken in een vlucht in een boom.

Mede door het feit dat op vele plaatsen in het land akties geboden waren, verliep de evacuatie te Walem aanvankelijk op een geïmproviseerde wijze. Vooral moet de doortastendheid van de Mechelse rijkswacht geloofd worden, samen met de onbaatzuchtigheid van de Mechelse Marine en de vrijwilligers.

Na de bres in de Nete en de Rupel liepen te Walem-Battenbroek grote oppervlakten weiden en landbouwland onder water. Voor de ingeslotenen was meteen een kans op een vlugge bevrijding uitgesloten. De koude en de duisternis maakten het de reddingsploegen overigens niet gemakkelijker.

In een beginfase van het noodweer kwam er te Walem heel wat mankracht aan te pas om het vee in veiligheid te brengen. Omstreeks zeven uur zaterdagavond werd melding gemaakt van het gevaar dat het centrum van Walem zou kunnen overstromen. Een beroep werd gedaan op de genietroepen die later met vaderlanders aanrukten.

Vermiste knaap

Men verkeerde aanvankelijk in onzekerheid omtrent het lot van één der kinderen uit het gezin van de veekoopman Feremans uit Mechelen, nadat hun vrachtwagen tijdens een evacuatiemaneuver in een gracht was gekanteld. Dat gebeurde precies op het ogenblik dat een grote bres in de Rupeldijk werd geslagen. Na verloop van tijd kwam men te weten dat de kinderen Feremans op het droge waren geraakt met de hulp van toegesnelde belangstellenden.

Spanning was er zondagavond echter nog steeds omtrent de tienjarige Wim De Smedt, zoon van de huisbewaarster, Olga De Smedt, op het kasteel van Battenbroek. Zoals we elders meldden vreesde gans Walem voor een verdrinkingsdood van de jonge knaap. Ook zondagavond was hieromtrent nog niets geweten.

Veldhospitaal

In het 'Volkshuis' te Walem was een vorm van veldhospitaal ondergebracht waar de eerste geëvacueerden werden ondergebracht. Enkele mensen welke zich in veiligheid wisten te brengen maar daarbij kopje onder gingen en door omstaanders op het droge werden gebracht werden naar het ziekenhuis in Mechelen gevoerd. Hun toestand is bevredigend.

Omstreeks twaalf uur zaterdagnacht daalde het waterpeil zodat de aktie met de boot van de Mechelse marine moest gestaakt worden. Zondagvoormiddag omstreeks 10 uur was slechts nog één persoon geïsoleerd op Battenbroek. Het betrof de stalknecht van het kasteel die er op vertrouwde van zodra het water voldoende laag stond, met een zevental paarden in veiligheid te kunnen geraken. Een pony kwam echter door verdrinking om.

Zondagavond omstreeks 19 u. werd een nieuwe hoge waterstand verwacht.

Mechelen

Te Mechelen werd een springtij genoteerd van 7.30 meter, waar de oever slechts 7 meter aan kan.

Fons Jacobs

KINDEREN ZWOMMEN VOOR HUN LEVEN

Walem.- De springvloed die bijna het hele stroomgebied van de Schelde en haar bijrivieren teisterde heeft te Walem (bij Mechelen) waarschijnlijk een slachtoffer geëist. Een tienjarig jongetje, Wim De Smedt uit Battenbroek, staat nog altijd als vermist opgegeven en er zou weinig hoop meer zijn dat hij het er levend heeft vanaf gebracht.

Het gehucht Battenbroek, gelegen langs de E10 te Walem, was zondagmiddag nog een blanke vlakte, zaterdagavond waren de wijkbewoners in paniek naar het dorp gevlucht waar ze in het volkshuis een voorlopig onderkomen vonden.

Een der gezinnen had bezoek van een andere vluchteling, de heer Feremans. Toen opnieuw moest worden gevlucht, nam hij zijn nichtje Marina en Wim de Smedt mee. Onderweg moest hij beide kinderen loslaten. Marina zwom alleen verder onder het viadukt van de autosnelweg maar zij werd daar door een vloedgolf tegen een elektriciteitskabine gesmakt waarna ze het bewustzijn verloor. Later werd ze door de hulpdiensten gered.

Wim de Smedt verdween echter spoorloos in de watermassa. Hij woonde als enig kind samen met zijn alleenstaande moeder in de conciërge-woning van het kasteel Battenbroek. Hij volgde het vierde studiejaar bij meester Koeckelbergs aan de gemeentelijke jongensschool. Men neemt aan dat het jongetje verdronken is.

Paarden

Van boer Hofmans te Walem verdronken nog vier paarden in hun stallen waar ze, toen het water binnenstroomde, niet uit konden. Onmiddellijk na de springtij begonnen rijkswacht en burgerlijke bescherming aan de ontruiming aan de hand van officiële naamlijsten. Even was er echter paniek toen bekend werd dat een meisje vergeten was. De vader ging het kind zelf redden.

In de streek liepen alle garages die onder woningen werden gebouwd onder water. Verscheidene huizen kunnen alleen maar met bootjes worden bereikt en dat is ook de reden waarom de reddingsdiensten zorgden voor een 'voedselronde' per boot.

De helikopter van de rijkswacht die over Walem een inspectietocht uitvoerde, heeft twee bressen in de Zenne ontdekt, een grote en een kleine, waarlangs het water zich gisterenmiddag stilaan begon terug te trekken.

"Langs deze kant", zei ons burgemeester Vinckx zondagmiddag en hij doelde daarmee op het gedeelte tussen E10 en Antwerpsesteenweg, "is alles opnieuw vrij." Het water is er geweken. Op Battenbroek zelf lopen de landerijen en verscheidene woningen echter nog tweemaal daags onder water. Op enkele plaatsen komt het water geregeld tot op 1,50 meter."

Bij lage tij kan men met enige moeite het geïsoleerde Walem bereiken, maar dan dient men er wel rekening mee te houden dat de tunnel dicht ligt. Aanvankelijk werd gezegd dat het 6 tot 7 weken zou duren vooraleer de bres volledig is gedicht. Men maakt daar momenteel druk werk van en dag en nacht is een ploeg van zowat 50 man met zwaar materiaal, kranen en boten, in de weer. Nog negen woningen, waaronder het kasteel van Battenbroek en twee villa's, zijn onbewoonbaar. De eigenaars huurden elders een voorlopig onderkomen of werden ondergebracht bij vrienden of familie.

Verscheidene tientallen kijklustigen konden hun nieuwsgierigheid gisteren zondag niet bedwingen en daalden naar Battenbroek af. De rijkswacht hield een waakzaam oogje in het zeil maar liet betijen, zolang de werken niet werden gehinderd. Een gedeelte van het geteisterde gebied was overigens voor het publiek gesloten.

Ramptoerisme op zondag

Haven

De zandwinningsput heeft veel weg van een haven. Een drietal zware kranen hijsen massale marmereen blokken in de ruimen van vier schepen die deze lading naar de bres brengen. Daar ook draaien een tweetal hijskranen. Om het geheel te verstevigen worden geregeld 'zinklaters', een soort vlechtwerk van hout en sterke plastic, te water gelaten. Dit moet toelaten de

aangevoerde stenen op hun plaats te houden.

Eind vorige week werd andermaal een grote lading zandsteen uit Duitsland aangebracht.

Trieste wandeling

Wie zondag kuierde doorheen het getroffen Battenbroek, maakte een trieste wandeling. Overal liggen voorwerpen, stukgeslagen hokken en afsluitingsdraad door mekaar. Een landbouwer trachtte zondagnamiddag met een roeibootje een en ander bij mekaar te rapen. Je zakt tot 20 cm in de drassige grond. Voor de opnieuw bewoonbare en enigszins droge woningen liggen tientallen zandzakjes. Al bij al doet het bevreemdend aan en er heerst een vreemde stilte boven het verdronken Battenbroek.

Vee

"Stilaan krijgen we een overzicht van de opgelopen schade", vertelt burgemeester Vinckx. "Verscheidene Walemnaren liepen hoge schade op. Ook de landbouw verkeert in een benarde positie. Het feit dat een viertal paarden, twee runderen, een varken en kleinvee verdronken, is misschien nog het minst ernstige. Eveneens ging echter een groot deel van de veevoerders verloren. De getroffen Walemnaars ontvingen reeds een eerste premie van 500,- plus 1.000,- fr. per kind. Maandag is er opnieuw uitbetaling. Daarnaast bieden ook vele partikulieren hulp. Zij komen aandragen met kledingsstukken en eetwaren. "Allemaal heel positief en daarom zijn we dankbaar.", aldus burgemeester Vinckx. "Maar toch kunnen we daar niet veel mee doen." "Enkele matrassen, dekens en ook financiële hulp kunnen we anderzijds best gebruiken", zegt de Walemse burgemeester.

Wim De Smedt

Niet één Walemaar die er nu nog in gelooft de vermiste tienjarige Wim De Smedt levend terug te vinden. De knaap werd zaterdagavond 3 januari door de sterke stroming met het water onder de brug aan de E10 gezogen en sindsdien is men van hem elk spoor bijster. De Walemse gemeenteverheid deed vorige zondag andermaal een beroep op de waterskiklub. Voorzitter Guy Van de Gaer kwam, samen met 30 van zijn leden, ter plaatse en vatte opnieuw opzoekingen aan. Zonder resultaat evenwel. Ook rijkswacht, politie, gemeentediensten en inwoners van Walem zochten tevergeefs naar het slachtoffer.

Koebeemden

Zoals we reeds eerder meldden, werd de tunnel onder de E10 gedicht om verder onheil te voorkomen. Op de autosnelweg zelf werd over enkele kilometers het verkeer op een rijvak geleid. Dit gebeurt uit veiligheidsmaatregelen. Het is immers niet denkbeeldig dat het water de E10 gedeeltelijk zou hebben ondermijnd en dat zich bijgevolg verzakkingen kunnen voordoen. De baan onder de E10 is niet alleen onbruikbaar geworden door de dichtingswerken, maar het rijvak zelf werd uit mekaar gescheurd.

De dijk aan de 'Koebeemden' heeft stand gehouden, maar staat te laag. Nochtans staat hij over een lengte van 400 meter te laag. Hoewel deze dijk blijkbaar voldoende sterk is, wordt nochtans een verhoging met zandzakjes overwogen. Vorige week stuurde het Walemse gemeentebestuur er een ploeg werklui met vrachtwagens op af die de eerste ruimsingswerken verrichtte en die de beschadigde huisraad en meubelen naar het stort voerde. Elektriciteits- en waterleidingsmaatschappijen spannen zich in om de schade te herstellen. Dat gaat echter langzaam gezien de moeilijke omstandigheden.

"We zullen zien wat alles uithaalt", besluit burgemeester Vinckx. "Begin februari is er opnieuw giertij...".

LIJK VAN KNAAPJE TE WALEM GEVONDEN

Walem. — Maandagnamiddag, precies één maand na zijn verdwijning, is de 10-jarige Wim De Smedt te Walem teruggevonden.

Zoals men weet, verdween de knaap tijdens de rampnacht van 3 januari tijdens een reddingspoging van de H. Feremans. Deze laatste trachtte met twee kinderen (Wim en zijn nichtje Marina) te vluchten voor het opkomende water.

Op een gegeven ogenblik moet de H. Feremans beide kinderen loslaten. Hijzelf en het meisje konden zich al zwemmend redden. Wim verdween in het kolkende water. Achteraf werd vruchteloos gezocht naar het lijkje.

Het heeft de Heer behaagd tot Zich te roepen de ziel van Zijn trouwe dienaar

JONGHEER

WIM DE SMEDT

geboren te Sint-Niklaas op 31 mei 1966
en godvruchtig overleden te Walem op 2 februari 1976.

Dit melden U met innige droefheid, doch met kristene gelatenheid :

Mevrouw Olga SUIJ, zijn moeder :
de Heer en Mevrouw René SUIJ-ELSMOORTEL, zijn grootouders :
de Heer en Mevrouw Elienne VAN DEN DALE-SUIJ en zoon Johan,
de Heer en Mevrouw Roger GENBRUGGE-SUIJ en zoon Tony,
de Heer en Mevrouw Omer RIJKAERT-SUIJ en dochter Marianne,
zijn ooma, tantes, neven en nicht.

De plechtige eucharistieviering met communiegelegenheid zal plaats hebben in de parochiekerk van O. L. Vrouw van Blijstand te Walem op ZATERDAG 7 FEBRUARI 1976 te 10 uur. Onmiddellijk daarna de begrafenis op het gemeentelijk kerkhof.

Vereniging aan de kerk te 9 u. 50.

GEDENK ZIJN ZIEL IN UW GEBEDEN.

2561 Walem, 2 februari 1976.
Battenbroek 16.

Nog maandagmorgen meende gemeentesecretaris Bernard De Groef dat het jongetje wel gevonden zou worden als het water uit het gebied Battenbroek zou weggetrokken zijn. Zo gebeurde ook. Omstreeks 17 uur, maandagavond, zagen de H. Feremans (die vorige maand ook de reddingspoging ondernam) en diens schoonbroer het lijke van de verdronken jongen liggen in een beek even voorbij de tunnel onder de E10. Vastgesteld werd dat de jongen, nagenoeg onmiddellijk nadat hij was losgeslagen, met zijn pijmabroek aan een tak van een ontwortelde boom was blijven haken en zich waarschijnlijk niet heeft kunnen losmaken.

Daarmee wordt een punt gezet achter het ergste drama dat de watersnood in ons land heeft te-
weegebracht.

Rechts: Overstroomd gebied aan de woning van
Wim De Smedt

Onder: Gedachtenisprentje en beeld van
de begrafenis op het kerkhof van Walem

Niet mijn wil, maar Uw Wil geschiede.

GEDENK IN UW GEBEDEN DE ZIEL VAN
JONGHEER

WIM DE SMEDT

geboren te Sint-Niklaas op 31 mei 1966 en
godvruchtig overleden te Walem op 2 februari
1976.

Wim, mijn kleine vriend, ik mis U reeds.
Steeds was je bereid te helpen.
Uw wensen en vraagjes stonden in je open
strolend gezicht te lezen.
Voorzichtig stak je iedere dag na school de
grote baan over, om u naar uw moeke te bege-
ven.
Bij haar voelde je u geborgen.
Tussen al dat groen van de natuur kon je dro-
men, fietsen, lachen.
Nu is dit alles plots voorbij.
Geen mens die het kan begrijpen, waarom
juist jij onschuldig knapje, die stormnacht,
je moede hoofdje in het koude water te rusten
moest leggen.
Daar... tussen al die plantjes en diertjes die
je als natuurkind zelf geen pijn kon doen.
Ergens las ik eens:

«Neen, moeke, nu niet wenen.
Gij mist mij wel, maar ik ging niet heen.
Ik ging U maar een poosje voor
en wacht U op in 't engelenkoor».
Moge dit, allen die zoveel van je hielden een
troost wezen.

Drukk. G. Carpentier - Walem

Het ene gouden jubileum is het andere niet

Anno 2015 stond Walem vooral in de kijker omwille van het 50-jarig bestaan van onze lokale voetbalclub uit Battenbroek. Er was een tentoonstelling in augustus, er is een jubileumboek verschenen en het jubileumjaar werd eind november afgesloten met een speciaal diner in het chalet. Geel-blauw laat haar gouden jubileum nu achter zich en gaat verder voor diamant.

Tussen al die vieringen van FC Walem door is vorig jaar ook nog een heel ander jubileum aan de orde geweest. Weliswaar is het in alle stilte aan ons voorbijgegaan, maar toch is het een uiterst merkwaardig jubileum. Hoe mag je het anders noemen als iemand al meer dan 50 jaar lang deel uitmaakt van een fanfare (die van KV Mechelen) en er nog steeds heel actief bij betrokken is? Zelfs tot op de dag van vandaag heeft ze in die 50 jaar amper een repetitie gemist. Haar naam: Jeannine Henderickx, woonachtig aan de Oude Baan 118.

De muziek is er bij Jeannine in het ouderlijke huis aan de Leliestraat 26 (nu Besterveld 22) met de paplepel ingegoten. Haar vader Staf (daar in de buurt vaak Staf 'Chocolat' genoemd omdat hij nogal verknocht was aan die lekkernij) was lid van de fanfare Sint-Cecilia in Walem. Het lag voor de hand dat zij zich eveneens zou aansluiten en haar jongere broer Jef zou als vanzelfsprekend ook nog volgen. Ten huize van de familie Staf Henderickx en Mathildje De Vos werd bijgevolg vanaf de vroege jaren '60 niet al te vaak T.V. gekeken of de krant gelezen. In de plaats daarvan werden dagelijks de muziekinstrumenten bovengehaald en er werd flink geoefend. Krachtig tromgeroffel en zwoele, doordringende klanken van de saxofoon of de klarinet galmden onafgebroken door de huiskamer.

De familie Henderickx was, naast het feit dat ze muziekliefhebbers waren, ook nog eens gestoken door de voetbalmicrobe. Vaak gingen Staf, Jeannine en Jef met hun drietjes naar FC Malinois kijken achter de kazerne. Moeder Mathildje en de andere dochter, Marleen, waren niet door datzelfde enthousiasme bedropen, noch voor het voetbal, noch voor de muziek.

Jeannine droomde ervan het voetbal en de muziek te combineren en zag als 14-jarige jongedame een opportuniteit als ze zich zou kunnen aansluiten bij de fanfare van Malinois. Dan kon ze muziek spelen en voetbal kijken tegelijkertijd. Meer moest dat niet zijn.

Bij een thuiswedstrijd van KV tegen SC Anderlecht in 1964/'65 stonden zij daar weer met hun drietjes braafjes achter de omheining te kijken toen de fanfare voorbij wandelde in aanloop naar de wedstrijd. Jeannine en Jef keken even naar elkaar, wipten plots allebei over de afsluiting

Staf en Jeannine, virtuozen op de saxofoon

(toen slechts een kleine meter hoog) en nog voor vader Staf een woord kon uitbrengen, liepen zij tot bij de verantwoordelijke van de fanfare en vroegen prompt wat ze moesten doen om lid te worden. Die antwoordde meteen dat ze welkom waren. De enige voorwaarden waren dat ze een instrument konden bespelen (en dat konden ze) en... dat ze het akkoord kregen van hun ouders...

Staf voelde al een tijdje dat dit er zat aan te komen en gaf zijn toestemming. Maar hij stelde als eigen voorwaarde, dat hijzelf ook mee zou gaan. En zo geschiedde.... Alle drie werden ze lid van de fanfare van Malinois. Ze bleven ook terzelfdertijd lid van St.-Cecilia in Walem.

Jaar in, jaar uit was de familie Henderickx op post. Jef stapte eruit na een 7-tal seizoenen, maar Jeannine en vader Staf bleven vaste pionnen.

*Jeannine en Leon op hun trouwdag in 1969;
muziek van de fanfare mocht natuurlijk niet ontbreken.*

Jeannine trouwde in 1969 met Leon Sol uit de Walemstraat. Zij, een 'kakker' (= bijnaam voor een KV-supporter) in hart en ziel, stapte in het huwelijksbootje met een doorwinterde Racing-supporter. Daarmee was ook meteen bewezen dat mensen met uiteenlopende sympathieën op sportief vlak in het dagelijkse leven ook wel gewoon door dezelfde deur kunnen lopen en zelfs een huwelijksbed kunnen delen... Het huwelijksfeest had plaats in zaal 'Terpsichore' bij den Toon. Op die bewuste dag werd het jonge paar ter plaatse gehuldigd door een delegatie van de fanfare van KV.

Een thuiswedstrijd van Malinois was in de jaren '60 en '70 voor de fanfare telkens een hele belevenis. Nu komen zij samen in het stadion zelf, maar destijds was het verzamelen geblazen in café 'De Dageraad' in de binnenstad. Van daaruit ging de stoet 'met veel toeters en bellen' via de Grote Markt en de Frederik de Merodestraat naar het stadion. Daar aangekomen, voltooiden zij nog een volledige ronde om publiek en de spelers met muziek te verwelkomen alvorens plaats te nemen op de tribune. Tijdens de rust werden de instrumenten opnieuw bovengedaald en de stoet trok dan nogmaals het veld rond.

Ooit stonden Staf en Jeannine voor een dilemma. De jaarlijkse teerfeesten van Sint-Cecilia in november in Walem vielen samen met een thuiswedstrijd. Dus gingen zij eerst mee op teerfeest... tot kwart over twee in de namiddag, om dan hals over kop naar Mechelen te rijden, met de fanfare mee op te stappen en om kwart voor 5 als de bliksem terug naar Walem te komen om mee verder te kunnen feesten...

Doorheen de decennia waren Staf en Jeannine van dichtbij getuigen van alle ups en downs van de club en dat mag nogal letterlijk worden genomen, want Malinois pendelde voortdurend tussen eerste en tweede klasse. Ze waren er bij toen FC Malinois onder trainer Staf van den Bergh in 1973 op een haartje na Europees voetbal miste. Zij waren er ook bij toen in 1979 de degradatie naar derde klasse slechts op het nippertje werd vermeden. Zij kenden de opmars onder voorzitter John Cordier begin jaren '80 en de gloriejaren die erop volgden, een periode waarin Malinois op een bepaald moment bij de absolute Europese top behoorde.

Jef, als 7de van links (2de rij) en Jeannine staat er net achter. Staf is de man met saxofoon voorbij de middel-lijn. Hier loopt de tribune van Malinois stilaan vol. Er was toen in de verste verte nog geen sprake van loges.

In 1987 overleed vader Staf, net één jaar voor KV zijn grootste triomf ooit zou kennen met het winnen van de Europabeker voor Bekerwinnaars tegen het destijds erg prestigieuze Ajax Amsterdam. Jammer dat één van de grootste supporters ooit dat mega-succes niet mee heeft mogen beleven. De finale in Straatsburg werd door vele mensen uit de regio bijgewoond. Ook Jeannine was daar als vanzelfsprekend op post.

Jeannine was ook één van de bezielers van de voetbalclub VK Elzestraat, waarvan haar man Leon Sol de stichter en de voorzitter was. Zij deed de kantine na de trainingen en de wedstrijden op zondag. Dat KV vanaf eind jaren '70 altijd op zaterdagavond speelde, kwam haar hierbij goed uit. Zij bekommerde zich daarenboven gedurende het hele bestaan van die club met hart en ziel om de jeugdploegen en deed de hele boekhouding inzake betaling van premies aan spelers en trainers. Zij deed ook de was en de plas en dank zij haar lag voor alle ploegen de uitrusting steeds netjes opgeplooid klaar voor de volgende wedstrijd.

De dag nadat KV Mechelen de Europabeker voor Bekerwinnaars won in Straatsburg, moesten de preminiemen van Elzestraat een wedstrijdje spelen op die bewuste zondagmorgen in Heffen. Er werd gevreesd dat Jeannine, die uiteraard mee was, niet tijdig zou terug raken en dat de uitrusting ditmaal niet tijdig ter beschikking zou zijn. De hele meegereisde bende uit de Mechelse regio had immers heel wat reden om te feesten en bovendien is Straatsburg toch zo'n 500 kilometer van Mechelen gelegen...

...Die bewuste zondagmorgen om negen uur, terwijl de anderen druppelsgewijs in Heffen toestroomden, stopte haar witte Opel Record op de parking langs de baan. Ze droeg haar geel-rode sjaal nog rond de hals. Ze stapte uit, riep eerst nog uit volle borst "HOY", daarmee naar alle aanwezigen toe alluderend op de net behaalde overwinning, alvorens zich bij de rangen te voegen en de uitrusting uit te pakken. Ze had er kleine oogjes in staan, want ze had niet geslapen. Eerst had ze ter plaatse in Straatsburg nog wat gevierd en dan bijna de hele nacht gereden om op tijd terug thuis te zijn. Maar ze was stipt op tijd op de plaats waar iedereen hoopte dat ze zou zijn. Niet dat er aan haar werd getwijfeld, maar in de praktijk kan er altijd wel iets tussenkomen als je van zover moet terugkomen. En dat voor een wedstrijdje van de allerkleinsten! Bewijs dat die voor haar minstens even belangrijk waren als die grote profs die net Europees kampioen waren geworden. En ze was er! Hoed af voor die ongeëvenaarde plichtsbewustheid!

Jeannine is best iemand met een grote, sterke persoonlijkheid. Ooit was ze gehospitaliseerd in het St.-Elisabeth-ziekenhuis in Mechelen. Tijdens het bezoekuur kwam ze plots met het uiterst ongewoon idee op de proppen om in het café aan de overkant iets te gaan drinken. Gekleed in haar kamerjas nam ze haar gezelschap mee en trakteerde.

Toen er rond 1993 voor de eerste maal sprake was van een fusie tussen de beide voetbalploegen in de Elzestraat, nl. VK Elzestraat en FC Red Boys, heeft ze zich daar (bijna als enige) tegen verzet. Niet omdat ze zo fel tegen die fusie op zich was, want ze wist best dat dit op termijn misschien wel de beste oplossing was voor beide clubs. Maar wel omdat VK Elzestraat de vrucht was van enkele enthousiastelingen uit haar nabije vriendenkring en ook - en vooral - omdat Groen-Wit het geesteskind was van haar echtgenoot Leon Sol, die de club had opgericht en er vele jaren zijn hart en zijn ziel had ingestoken. Haar vader Staf had met enkele vrienden en familieleden ook hard gewerkt om al de infrastructuur daar op te bouwen. Ze vond het jammer dat al die bestede energie dan grotendeels voor niks was geweest en dat het opdoeken van de club zou getuigen van te veel ondankbaarheid.

Eind 2015 is Jeannine persoonlijk niet meer rechtstreeks verbonden met het beheer van één of andere (voetbal)club. Maar als actief lid van de fanfare is zij nog steeds present bij alle wedstrijden en repetities. 50 jaar lang gaan naar de plaats waar je er al zovelen hebt zien komen en gaan en in het besef dat voetbal 'big business' is geworden waar nog weinig plaats overblijft voor menselijke warmte of gevoelens. Je moet het toch maar blijven opbrengen... Jeannine, een grote madame...

tdv

Theo De Vos schreef dit eerbetoon aan Jeannine en hoopte van harte dat echtgenoot Leon er nog zou kunnen mee van genieten.

Het heeft helaas niet mogen zijn: een korte maar hevige ziekte heeft hem, veel sneller dan verwacht, kleingekregen.

Vonnissen van het vrederecht Duffel 1853-1854 i.v.m. Waelhem

Het kanton Duffel, in het departement van de twee neten, werd opgericht op 25 pluviôse in het jaar X van de Franse Revolutie. Omgerekend naar de Gregoriaanse kalender is dit gelijk aan 14 februari 1802. Het kanton Duffel omvatte de gemeenten: Battenbroek, 's Herenbos (vanaf 1821 Koningshooikt), Bonheiden, Duffel, Onze-Lieve-Vrouw-Waver, Rijenam, Sint-Katelijne-Waver en Walem.

Pas na 168 jaar wordt op 1 november 1970 het kanton Duffel opgeheven en worden de gemeenten Battenbroek, Sint-Katelijne-Waver en Walem overgeheveld naar het

kanton Mechelen.

Hieronder zijn enkele samenvattingen van vonnissen terug te vinden, uitgesproken door het vrederecht te Duffel, vonnissen die plaatsvonden in de jaren 1853 en 1854 met betrekking tot gebeurtenissen in, of inwoners van, de gemeente Waelhem. Globaal is de meest voorkomende aanklacht die van nachtlawaai.

Interessant om weten bij het lezen van dit artikel:

Het uurloon van een ongeschoolde arbeider in 1855 bedroeg ongeveer 0,17 fr/u. De kost van roggebrood slopte toen ongeveer 40% van de gezinsuitgaven op.

Onderstaande vonnissen staan onder het voorzitterschap van 'Tricot Franciscus Emmanuel' met als griffier 'de Lannoy Carolus Franciscus Felix' of 'Van Gerven Jean Gerard', dit met de burge-meester van de gemeente Duffel 'De Ridder X X' of schepen 'Van Linden Franciscus' in de functie van officier van het openbaar ministerie. Vaststellingen werden gedaan door de veldwachter van de gemeente Waelhem 'Hoefkens Antonius Hilarius'.

12-1853:

De zaak Mertens / Van Roy versus het plaatselijk bestuur der gemeente Waelhem.

Hier zijn na dagvaarding door deurwaarder 'Janssens Joannes Franciscus Josephus' (te Duffel verblijvende) verschenen als 1ste 'Mertens Ludovicus Philippus', 34-jarige grondeigenaar gehuisvest te Waelhem en ten 2de 'Van Roy Joannes Franciscus', 27-jarige bakkersgast tevens te Waelhem gehuisvest. Deze 2 mannen werden beticht van het verlaten / niet komen opdagen voor de dienst van de nachtelijke wacht binnen de gemeente Waelhem volgens artikel 9 van het reglement van het plaatselijk bestuur opgesteld op 11 januari 1847.

Tijdens de zitting wordt het rapport voorgelezen waaruit blijkt dat:

De 1ste, 'Mertens L P', na zich enkele minuten te hebben vertoond van de wacht is weggegaan terwijl hij aangesteld was als de verantwoordelijke voor die nacht. De 2de, 'Van Roy J F', in het geheel niet is komen opdagen voor de dienst van nachtwacht.

Op het einde van het proces krijgt de 1ste, 'Mertens L P', een boete van zeven frank en de 2de, 'Van Roy J F', een boete van zes frank volgens het reglement der nachtwachten. Beide dragen ook de kosten van het proces.

02-1854:

De zaak De Hert Cornelius versus het plaatselijk bestuur der gemeente Waelhem.

Voor het vrederecht van Duffel is verschenen 'De Hert Cornelius', zijnde een 31-jarige metser van beroep te Rumpst gehuisvest en geboren. Hij wordt beticht van het maken van 'nachtlawaai' volgens artikel 479 van het strafwetboek.

Tijdens de zitting wordt het rapport voorgelezen waaruit blijkt dat:

'De Hert Cornelius' op 12 februari rond 11u 's avonds in Waelhem "zich bezig houdend met het

kloppen op de deur der herberg gehouden door 'Gellens Joannes' en aldaar vloekend en lawijt makend de algemene rust verstoord te hebben weer is vertrokken na enkele vermeeningen van den veldwachter van zich stil te houden en te vertrekken zonder in de herberg te gaen". "De beschuldigde is daarop vloekende en lawijt makend tegen de veldwachter uitgevallen met onbetaembaere woorden". Op het einde van het proces krijgt de betichte een boete van elf franc en de kosten van het proces.

Wat niet in de akte stond: De Her(d)t Cornelius is de broer van De Herdt Isabelle, vrouw van de cafénitbater Gellens Joannes. Het is mogelijk dat het hier om een familieruzie ging.

03-1854:

De zaak De Ruyscher Isabella versus het plaatselijk bestuur der gemeente Waelhem.

Voor het vredegerecht van Duffel is verschenen 'De Ruyscher Isabella', zijnde een 70-jarige dagwerkster "te Sinte Catharina (zegge) te Waelhem" gehuisvest en er geboren, huisvrouw van 'De Buyscher Franciscus', dagwerker. Zij wordt beticht in overtreding te zijn met artikel 58 van het provinciaal reglement over de buurtwegen van 1848.

Tijdens de zitting wordt het rapport, opgemaakt na enkele waarschuwingen, voorgelezen waaruit blijkt dat:

De Ruyscher Isabella "over haere wooning op de openbaere straet eene put gemaakt te hebben van ongeveer eenen halve meter vierkant en diep omtrent dertig centimeter bij middel van ontgraving en dan ook twee aerde dammen geplaatst te hebben waerdoor den afloop der wateren belet is. Dit gedaen zonder autorisatie van het gemeente bestuur".

Op het einde van het proces krijgt de betichte een boete van een franc en de kosten van het proces. Verder krijgt ze het bevel om de straat opnieuw in ere te herstellen binnen de 8 dagen.

5-1854:

De zaak familie Ravoet / Thibaut / Huybrechts versus het plaatselijk bestuur der gemeente Waelhem.

Voor het vredegerecht van Duffel zijn verschenen 'Ravoet Franciscus', zonder beroep, 'Ravoet Cornelius', herbergier, 'Ravoet Petrus', herbergier, 'Huybrechts Theresia', vrouw van Ravoet Petrus, 'Thibaut Joannes', zonder beroep, 'Huybrechts Joannes', schoenmaker. Alle 6 zijn ze gehuisvest te Waelhem. Ze worden ervan beticht in overtreding te zijn met het gemeentelijk reglement van 29 september 1813, namelijk het geven van een bal zonder toestemming van de autoriteit (*artikel 11: Het zal in geene plaats waer men drankt verkoopt toegelaten zijn te dansen, zonder bijzondere machtiging van het college van burgemeester en schepenen, de kermis en jaermarkt dagen uitgezonderd*).

Tijdens de zitting wordt het rapport voorgelezen, opgemaakt op 1 maart door de burgemeester van de gemeente Waelhem, waaruit blijkt dat:

F. Ravoet, C. Ravoet, J. Huybrechts en J. Thibaut eerder die maand bij de burgemeester waren geweest om toestemming te vragen voor het houden van een bal. Welke geen autorisatie gegeven heeft voor het houden van een bal. Niettegenstaande deze weigering hebben ze toch een gemaskerd bal gegeven in de zaal van de herberg waar Ravoet P. het bier verkocht. Het is de zaal waar ook openbare vergaderingen en verkopen worden gehouden.

Het is niet bewezen dat de fanfare van de gemeente Waelhem dit bal zou hebben gegeven. Het was eerder toeval dat hun leden daar aanwezig waren, daar ze geen andere plek hebben om samen te komen.

Op het einde van het proces krijgen Ravoet François, Ravoet Cornelius, Huybrechts Joannes, en Thibaut Joannes ieder een boete van 6 franc en de kosten van het proces. Indien ze deze boete niet zouden betalen, krijgen ze een celstraf van 3 dagen in de plaats.

We betreuren het heengaan van onze leden:

Leon SOL

Leon Sol, geboren te Sint-Katelijne-Waver op 6 juli 1943, overleed te Walem op 8 januari 2016. Hij was de echtgenoot van Jeannine Henderickx.

Veel Walemnaars kenden Leon als installateur van centrale verwarming en de man waarop je steeds een beroep mocht doen als die verwarming het liet afweten.

Hij was enthousiast duivenmelker en deelde met zijn vrouw de passie voor voetbal.

Onze oprechte deelneming, Jeannine en familie !

Lena MICHIELS

Op 16 januari 2016 moesten we afscheid nemen van Lena Michiels, echtgenote van Romain Lembrechts, die na een slepende ziekte bij haar thuis in Duffel overleed. Op 2 januari was ze 81 jaar geworden.

Alhoewel Lena een tijdje geleden naar een appartement in Duffel verhuisde, bleef ze steeds geïnteresseerd in het reilen en zeilen van de Walemnaars. Hier bracht ze dan ook het grootste deel van haar leven door.

16 Als jonge vrouw kreeg ze de rol toebedeeld van Onze-Lieve-Vrouw van Vlaanderen in de Walemse processie.

Het kleed daarvoor maakte ze helemaal zelf. Dat kleed wilde ze niet verloren laten gaan en ze schonk het aan onze heemkundige kring, waarvoor we haar uiterst dankbaar zijn!

Veel sterkte toegewenst aan Romain en familie !

Walemse bijnamen

Aan Romain Lembrechts hebben we een lijst te danken met typisch Walemse bijnamen die bij de oudere Walemaars zeker herinneringen zullen oproepen aan dorpsgenoten uit al dan niet vervlogen tijden.

Het gaat om een 190-tal bijnamen die we u in afleveringen brengen, lukraak - alfabetisch rangschikken bleek een onmogelijke klus... Hier volgt de eerste reeks.

Piezeke of de Pies
Jef van de Ware
Mie en Wannes Klock
Den Dikke van de Ware
Jolle
Franske van Jolle
Den Boer van de Stroe
Wannes van 't Zweitteke
Mie Velo

De Platluis
De Platneus

De Wickx
De Giele

Fluppien
De Wosch

Mans Moensch
Zwartpoeter

Emma Poeter
Georges Poeter

Maurice van Polle van Jefke
Fons van Clemanske

Make Schoen
Jef en Angèle van Make Schoen

Fille van de Kwiep
Mans van de Cheinder

Staf, Vic, Warre enz. van de Cheinder
Fikske Tittentolleke

Rik en Bertha van de Stoffel
Louis van de Gène

Fluppeke
Voetje

Filleke van den Basseng
Stanne van Watje Keunink

Julia van de Keuster
Den Dré van Stanne van Watje Keunink

Den Dré van Julia van de Keuster
Jef de Champetter

Wielemans Ceuppens

Fille van de Posthoorn

De Kijs

Mie en Monne van de Kijs

Wis, Jef en den Beire van de Rosse Wilms

Fons van de Mie

Jean Baard

Cees en Meen van de Facteur

Het Viswijfke

Kilo

Jeang, Wiske en Narre van de Maan

De Kijsboer

Maria en Maurice van de Kijsboer

Fille Vink

Lizette van Jeanneke Vink

Toon Groof

Bok Gieljomme

Stans, Georges, Martha, Jef en Mijlle
van de Stroe

Mie Bes

Den Top

Cois en Luc van den Top

Meen van de Roos

De Mus

De Freinne

Jeang Kornijn

De Vijs

De Kat

Den Trotter

Mie Katoen

Torteeke

Pier Martin

Nest van de Klock

Maria van de Kuiper

Den Brugdrooier

Martje van den Brugdrooier

Maria Bos

De Witte Resslerer

Den Blekke

Verhalen van, rond en om de molen van Battenbroeck (kroniek uit een lang geleden en lang gelogen tijd)

Het ontstaan van de Meireputten

Battenbroek, nazomer 1859

In de bomen en het opgeschoten struikgewas langs de Corte Dijk verzamelen honderden glanzend zwarte spreeuwen zich en in de weiden rondom de Ketelhoeve, middenin De Vries polder, oefenen jonge kieviten met zwarte kuif voor hun lange tocht naar het warme zuiden. Battenbroek verkleurt langzaam van groen naar geel en rood en tussen de afgefallen bladeren komen paddenstoelen in alle kleuren boven de grond uit. Ondanks een fikse regenbui gaat de zon plotseling schijnen waardoor een prachtige regenboog Battenbroek overspant, van Hooberghe Broec tot Klein Polder Schoor, vlakbij het Meirenbosch. Daar, aan het einde van de regenboog, ligt de pot met goud verborgen.

Hevige herfststormen met dreigende en vernietigende onweersbuien, daarvan bleven de weilanden en velden gelukkig tot nu toe gespaard, maar voor het overige is het doffe ellende in Battenbroek en Walem.

De zomermaanden met overvloedige regen maken dat, na drie jaren van mislukte oogst, het rooien van de broodnodige aardappelen een schier

18 ▼ onmogelijke karwei zal worden. Weer een hongerwinter? Zelfs een vrome
▲ bedevaart met een 20-tal boeren naar de Oude Kapel van Grootlo te Schriek, waar de heilige Isidorus van Madrid, patroonheilige van de boeren, wordt vereerd, mag niet baten.

Sus Vlijm, de scharensliiep, die elk jaar in de zomer alle messen, scharen en ander snijwerktuig voor allerhande uit te voeren karweien vakkundig herstelde, was in het voorjaar plotseling op mysterieuze wijze overleden.

De boeren begraven zuchtend de handen in het haar, de oogst staat voor de deur en het gereedschap is niet naar behoren, maar ook de klompenmaker, mandenvlechters, bezembinders, strodekkers, touwslager en zelfs de voddendraper zien op tegen het moeilijke werk met botte werktuigen. Het hoog opgeschoten hooigras en het wit bloeiende vezelvas in de weilanden van Battenbroek zal niet kunnen geoogst worden, waardoor ook de schuur van de Weverstraat leeg blijft.

In de Lakenraamstraat, op de open pleinen tussen de huizen, hangen de anders vlekkeloos witte lakens en blanke katoenen doeken op de houten ramen en kaders, dofgrijs en grijs op te drogen. Nochtans, het water dat wordt opgeput door het tegengewicht op het uiteinde van de lange, schuin omhoogstekende staak op een gaffel, gebruikt voor het wassen en spoelen, is helder en klaar. Smekende gebeden tot Moeder Maria, aan het votiefkapelletje in de Pastorijstraat, versierd met de berkentakjes vol papieren rozen, helpen niet. En ook het betraande aanzoek tot Sint-Severus of Bonifacius, patroonheilige van wevers en kleermakers, levert niets op.

Burgemeester Pieter Stobbaerts ziet zich daarom genoodzaakt, in een speciale gemeenteraadszitting van 18 augustus 1859, de namen van sommige Walemse

straten aan te passen aan de verslechterende toestand:

- de Witte Lakenraamstraat wordt 'Lakenraamstraat'
- de Herenboerenhoek wordt 'Boerenhoek'
- de Lange Broekstraat wordt 'de Korte Broekstraat' (nog later 'Korte Zandstraat')
- de Drossaertvest wordt 'de Molenaarskiel' (nog later 'de Molenkiel').

De omstandigheden in Battenbroek en Walem worden alsmaar ernstiger, tot 4 september 1859. Die dag keert Elisabeth Put, na vele jaren afwezigheid, terug naar haar kleine houten woning aan de Netedijk. De oudere Battenbroekse ingelanden kennen haar nog als Lily Put, het moerasvrouwtje voor wie kruiden, planten en bloemen geen geheimen hebben.

De uitzichtloze situatie is het gespreksonderwerp in de vlakbij gelegen herberg 'Het Molenhuis' aan de Molenkiel, waar Tuur De Cabouter en zijn vrouw Clara Cleynmens (een klein vrouwtje met vuurrood haar) vele pinten en jenevers met krijt op het zwarte bord moeten opschrijven.

En zo komt Lily Put onmiddellijk na haar terugkeer het relaas omtrent de miserabele toestand in en rond Battenbroek te weten en geeft meteen volgende raadgeving aan burgemeester Stobbaert:

Slechts een handvol mensen weet dat in de polders van Battenbroek kabouters leven, kleine alvermannetjes die graag in de nabijheid van mensen leven, maar toch ook met het vermogen om zich onzichtbaar te maken. Ondanks hun kleine gestalte zijn ze enorm sterk. Tegen een kleine vergoeding (brood, melk, bier) zijn ze bereid en ook wonderwel in staat om allerlei klusjes uit te voeren.

De sommeltjes vind je om en rond de boerderijen en het kasteel van Battenbroek. Dat is logisch als je weet dat ze graag dansen in het maanlicht, liefst bovenop een afgegraven heuvel uit de Romeinse tijd en dat ze erg houden van glimmende dingen. Maar let op want als je ze niet beloont, gaan ze je soms pesten zoals bv. wijn zuur maken. (Vandaar het woord 'sommelier' – slechte wijn herkennen). Of nog erger: als je ze bespiedt en te dichtbij komt, kunnen ze de gestalte van dieren aannemen en

verstenen. Romeinse heuvel, glimmende dingen, wijn die soms zuur geworden is, stenen beelden van dieren: sommeltjes leven om en rond het Kasteel van Battenbroek, maar ook in de boerderijen. Verroest, bot en slecht onderhouden gereedschap laten ze tegen de ochtend weerom blinken en fonkelen als nieuw.

De meireltjes vind je dieper in Battenbroek, ze leven overdag, vermomd als kikkers en padden, in de vijvers en moerassige velden. Ze hebben ook een nauwer contact met de dieren, voornamelijk konijnen en fazanten zijn hun beste vrienden. 's Avonds, bij het opkomen van de maan, veranderen ze in kleine wezentjes (ongeveer 33 centimeter) met bolle wangetjes en buikjes, wollen laarsjes en een brede riem om het middel. Meireltjes zijn de vaste bewakers van feeën en elfjes, maar zijn bovendien zeer bekwaam in het

uitvoeren van buitenwerk (wieden, oogsten, planten en ploegen). Ook zij zijn zeer blij met een vergoeding van brood, melk en bier.

De volgende dagen, telkens tegen valavond, leggen enkele boeren en dorpelingen geurige roggebroden, stenen kruiken met verse koeienmelk en bakken blond bier uit café 'Het Brouwershuis' om en rond het poorthuis van het kasteel en in de weiden van Klein Polder Schoor. Daarna maken ze zich bliksemsnel uit de voeten, bang om een glimp van de alvermannetjes op te vangen. Alle bakkers, boeren, herbergen, ambachten... kortom alle inwoners dragen hun steentje bij om het dagelijkse rantsoen te kunnen leveren. En ja, 's morgens vindt de boer de aardappelen vakkundig gerooid in de grote ijzeren manden aan de rand van het veld, een andere bewondert zijn glimmende spade, schoffel en hark of zijn vlijmscherpe sikkel en mes. En in de Lakenraamstraat klapperen weerom de spierwitte lakens in de houten ramen en kaders als voorheen.

November 1859. De oogst is lang binnen en het normale leven herneemt zijn gang. Iedereen in Walem en Battenbroek bereidt zich, net als de natuur, voor op de rust, maar ook op de koude van de komende winter. Maar toch blijft het onverklaarbare werk van de *sommeltjes* en de *meireltjes* het gespreksonderwerp in de herbergen en de huizen.

Hoe meer de tijd verstrijkt, hoe dwazer, waanzinniger en potsierlijker de verhalen, vertelsels en verzinsels worden om de wondere gang van zaken te verklaren.

▼
20
▲

Op 3 november 1859 braakt een uitzonderlijk laat en uitzonderlijk zwaar onweer felle bliksemschichten, dreunende donderslagen en hevige regens over de Battenbroekse polders. Plotsklaps stopt de striemende regen en een heldere zon breekt door de zwarte wolken. Onmiddellijk verschijnt een oogverblindende regenboog die Battenbroek overspant, van Hooberghe Broec tot Klein Polder Schoor, vlakbij het Meirenbosch. "Daar, aan het einde van de regenboog, ligt de pot met goud verborgen", roept iemand "en daar vlakbij het Meirenbosch wonen de *meireltjes* met hun toverkracht, magie en bijzondere krachten." "En ze zijn ook bevriend met de *sommeltjes* en die zijn nu net zo gek van blinkende en glimmende dingen... zoals goud, juwelen en sieraden... in een pot... aan het einde van de regenboog.

De volgende ochtend trekken meer dan honderd Walemaars, gewapend met blinkende spades, scherpe harken en vakkundig geslepen schoppen, naar het Meirenbosch. Koortsachtig zoeken ze op Klein Polder Schoor, aan de rand van het Meirenbosch, naar de verborgen schat, de pot met goud op het einde van de regenboog.

Tevergeefs, na drie dagen hard labeur en vermoeiend graafwerk, is er geen spoor van een pot vol goud maar ook geen teken meer van kleine *meireltjes*. Op Klein Polder Schoor blijven slechts drie uitgegraven putten achter, die zich diezelfde winter nog vullen met regen, sneeuw en grondwater: de Meireputten.

✍ dv

